

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΣΤΑΝΛΕΪ

Ἡ προσοχὴ ὁλοκλήρου τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ἀκόμη διατελεῖ ἐστραμμένη πρὸς τὸν ἔξοχον καὶ ἠρωϊκὸν περιηγητὴν, ὅστις τὸ δεύτερον ἤδη ἀπεπεράτωσεν αἰεὶς τὸ μέγα ταξιδιὸν του διὰ μέσου τῆς ἀγνώστου καὶ μυστηριώδους ἀφρικανικῆς ἡπείρου. Ἡ Εὐρώπη πᾶσα μετὰ ἐξαιρετικῶν τιμῶν ὑποδέχεται τὸν καρτερικώτατον καὶ μεγαλεπήβολον Ἀμερικανόν, ὅστις χάριν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἀνθρωπότητος ὑπεβλήθη εἰς τηλικούτους μόχθους καὶ στερήσεις. Αἱ ἄρτι δημοσιευθεῖσαι ἐπιστολαὶ αὐτοῦ ἐγένοντο ἀνάρπαστοι, μετεφώσθησαν δὲ παραχρῆμα εἰς πάσας τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας. Ἐξ αὐτῶν παρχλαμβίνομεν καὶ ἡμεῖς τὰ ἐξῆς ἀποσπάσματα περὶ τοῦ ἀπεράντου δάσους, οὗ ἡ διάβασις ὑπὸ τοῦ Στάνλεϋ καὶ τῶν συνοδῶν του διήρκεσεν 180 ἡμέρας.

ΤΟ ΔΑΣΟΣ ΤΟΥ ΚΟΓΓΟΥ

Προσπαθήσατε νὰ φαντασθῆτε τὸ δάσος αὐτό. Φαντάσθητε πυκνὴν τινα λόχμην τῆς Σκωτίας κάθυρον ἐκ τῆς βροχῆς . . . ἢ μᾶλλον ὄχι, φαντάσθητε δένδρα ὧν ἡ αὐξήσις σταματᾷ ἕνεκα τῆς ἀδιαπεράστου σκιᾶς τῶν γηραιῶν γιγάντων, ὧν ἡ κορυφὴ αἴφεται εἰς ὕψος 40 μέχρις 60 μέτρων· βᾶτοι καὶ ἄκανθαί ἀφρονῶσιν εἰς τὸ ἔδαφος ὀνηρὰ ρυάκια ρέουσιν ἐλικοειδῶς ἀναμέσον τῶν σκοτεινῶν τελμάτων, ἐνίοτε δὲ καὶ βαθύ τι παραποτάμιον τοῦ μεγάλου ποταμοῦ. Φαντάσθητε τὸ δάσος αὐτό, τὰς καταφύτους τελματώδεις ἐκτάσεις διατελούσας εἰς πάσας τὰς περιόδους τῆς αὐξήσεως ἢ τῆς παρακμῆς· γηραιὰ δένδρα σεσηπότα, ἐκριζωθέντα κλίνοντα ἀπειλητικῶς καὶ εἴτα τέλος καταπίπτοντα. Φαντάσθητε μύριμνας, ἔντομα παντὸς εἶδους, παντὸς μεγέθους, παντὸς χρώματος ψιθυρίζοντα ἢ βομβοῦντα παρά τὰ ὕψος· πιθήκους καὶ κιμπαζήδες (εἶδος μεγάλων πιθήκων) ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς σας· τριγμούς εἰς τὰς λόχμας ἕνεκα τῆς βαρείας καὶ ὀρηκτικῆς φορᾶς ἀγέλης ἐλεφάντων· νάνους ὀπλισμένους διὰ βελῶν ἰοβόλων ἐλλοχῶντας ὅπισθεν τῆς ὀζώδους ῥίζης δένδρου ἢ ἐν σκοτεινῇ τινι γωνίᾳ· ἰθαγενεῖς ἀμαυροὺς τὸ χρῶμα, ἰσχυροὺς, σιθαροὺς, ὀρθίους βαστάζοντας τὸ δόρυ καὶ ἀκινήτους ὡς κορμούς δένδρων· καὶ τὴν βροχὴν καταπίπτουσαν κατὰ χονδρὰς ρανίδας τοῦλάχιστον ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἔτους ἕως τέλους· ἀτμοσφαιραν μεμολυσμένην μετὰ τῶν ἐπιφόβων αὐτῆς συνοδῶν, τοῦ πυρετοῦ καὶ τῆς δυσεντερίας· καθ' ἐκάστην σκιάφωσ πελιδνόν, τὴν δὲ νύκτα σκοτίαν σχεδὸν ψηλαφητὴν φαντάσθητε τὸ δάσος αὐτὸ καλύπτον πᾶσαν τὴν ἔκτασιν τὴν μεταξὺ Πλυμούθης καὶ Πήτερσχεδ καὶ θὰ σχηματίσθητε ἀσθενῆ ἰδέαν τῶν παθημάτων μας.

Νῦν ἀφοῦ διήλθον δι' αὐτοῦ ἐπανειλημμένως ἐκπλήττομαι, διότι ἐκ τῶν προτέρων δὲν ἐσχημάτισα ἰδέας εὐρυτέρας ὡς πρὸς τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἐκτάσεώς του· καὶ ὁμως ἠδυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν περὶ αὐτῆς ἐκ τῆς γνώσεως ἣν εἶχομεν περὶ τῶν μεγάλων πηγῶν τῆς ὑγρασίας, τῶν ἀναγκαίων εἰς τὸ δάσος πρὸς διατήρησιν τοῦ χυμοῦ καὶ τῆς ζωτικότητός του. Ἀναλογίσθητε τὴν ἄπειρον ἐπιφάνειαν τοῦ Μεσημβρινοῦ Ἀτλαντικοῦ, οὗ οἱ ἄτμοι ἐπὶ 9 μῆνας κατὰ τὸ ἔτος φέρονται πρὸς τὴν διεύθυνσιν ἐκείνην· ἀναλογίσθητε τὸν μέγιστον ποταμὸν Κόγγ-

γον, οὗ τὸ εὖρος ποικίλλει ἀπὸ 2 μέχρι 16 χιλιομέτρων καὶ ὅστις καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῶν 2,250 χιλιομέτρων τοῦ μήκους του διαχέει εἰς τὴν ἀτμοσφαιραν ἄμετρον πλοῦτον ὑγρασίας, ἥτις καταπίπτουσα ὡς βροχὴ, ὡς ὀμίχλη, ὡς δρόσος ποτίζει τὸ ἀκρόστον δάσος . . . καὶ δὲν θὰ ἐκπλαγῆτε πλέον διὰ τὴν ἔκτασιν τῶν γαιῶν, ἣν κάλυπτε ὑπὸ τὴν σκέπην του, οὐδὲ διὰ τὰς παρατηρουμένας κατὰ τὸ ἔτος 150 ἡμέρας τῆς βροχῆς.

Πρὶν ἐξελθῶμεν τοῦ δάσους αὐτοῦ ὅπως πατήσωμεν εἰς τὴν ἐλώδη πεδιάδα εἰς ἀπόστασιν ὀγδοήκοντα περίπου χιλιομέτρων ἀπὸ τῆς λίμνης Ἀλβέρτου—Νυάνζας οὐδὲν εἶδομεν τὸ ὑπομιμνήσκον ἡμῖν ἐν μειδιάμα, ἕνα λογιζμὸν εὐμενῆ, αἰσθημὰ τι ὑπεροχον. Οἱ αὐτόχθονες εἶνε ἄγριοι, σκληροί, ἀδιόρθωτοι, φιλέκδικοι. Οἱ νάνοι, οἱ Οὐαμπουτί, εἶνε ἔτι χειρόνες. Τὰ ζῶα εἶνε δυνατὰ, δειλὰ καὶ ἀτίθασα, ὥστε ἡ θήρα δὲν εἶνε δυνατή. Τὸ δάσος οὐδέποτε ἀπόλλυσι τὴν μελαγχολίαν του· ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ποταμοῦ ἔγθα κατοπτρίζονται αἱ σκιεραὶ μάζαι τῶν δένδρων ἀπομένει πανταχοῦ ζοφερά καὶ κατηφής. Κατὰ τὸ ἡμισυ τῆς ἡμέρας, ὁ οὐρανὸς μᾶς ὑπενθῆμιζε τὸν χειμῶνα τῆς Ἀγγλίας ἢ φύσις καὶ ἡ ζωὴ ἦσαν ἐστερημέναί πάσης χαρᾶς, πάσης πραότητος.

Ἀνετίοτε ὁ ἥλιος ἀπώθη τὰ περιβάλλοντα αὐτὸν μαῦρα νέφη, ἂν ὁ ἄνεμος ἀποδιώκῃ τὰς εἰς τὸν ὀρίζοντα συνηθροισμένας μάζας τῶν ἀτμῶν. ἂν τὸ ζωηρὸν φῶς τῶν τροπικῶν μᾶς ἐδείκνυε πρὸς στιγμὴν τὴν λαμπρὰν καὶ θαυμάσιον ἐκείνην φυτεῖαν, ὁ πέπλος καταπίπτει ἁμέσως ἐκ νέου.

Ἄλλ' ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πεδιάδα, ὅποια χαρὰ! Ὡς δεσμότης ἐξ οὗ ἀφαιροῦνται τὰ δεσμὰ καὶ ὅστις ἀνακτᾷ τὴν ἐλευθερίαν του, ἐδουλίζομεν τὸ βλέμμα εἰς τὸ κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ, ἐλευόμεθα εἰς τὰς θερμὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου, πάντα ἡμῶν τὰ σωματικὰ παθήματα, οἱ θλιβεροὶ διαλογισμοί, αἱ νοσηραὶ ἰδέαι ἐφυγαδεύθησαν ἐν τῷ ἄμα.

Η ΕΧΘΡΑ ΤΩΝ ΙΘΑΓΕΝΩΝ

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐμυήθημεν πάσας τὰς λεπτότητας τῆς στρατηγικῆς τῶν ἰθαγενῶν. Πόσα τεχνάσματα μετέρχονται ὅπως ἀποτρέψωσι τοὺς λίαν περιέργους ξένους ἀπὸ τὸν πόθον τῶν ταξιδιῶν! Ἐνίοτε καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ἔδαφος τῆς ἀτραποῦ ὀρύσσοσι λάκκους ὀλίγον βαθεῖς, πλήρεις σχιζῶν ὀξεῶν ἀκίδων αἰχμηρῶν, ἀκανθῶν μακρῶν ἐπιτηδείως ὑποκεχυμένων ὑπὸ πλατέα φύλλα. Διὰ τοὺς ἀνυπόδητους εἶνε φοικτὴ αὐτῇ ἡ διαβολικὴ ἐφευρέσις. Ἐνίοτε αἱ ὀξεῖαι αἰχμαὶ διαπερῶσι διαμπερᾶς τὸν πόδα, ἄλλοτε δὲ ἐξαφανίζονται ἐντὸς τῆς σαρκὸς καὶ ἐπιφέρουσι γάγγραιναν. Δέκα ἐκ τῶν ἡμετέρων φορέων ἠκρωτηριάσθησαν ἐκ τῶν αἰχμῶν αὐτῶν καὶ ἠκρωτηριάσθησαν μέχρι τοιοῦτου σημείου, ὥστε οἱ πλεῖστοι κατέστησαν ἀνίκανοι καὶ πρὸς τὴν ἐλαχίστην ἐργασίαν.

Πρὸ ἐκάστου χωρίου εὐρίσκειται εἶδος τι λεωφόρου μήκους ἑκατὸν περίπου μέτρων καὶ πλάτος τρισάρων, καλῶς ἀπεψιλωμένης ἐκ τῶν θάμνων, ἀλλὰ κατεσπαρμένης ἐκ τῶν ἀτέχνων αὐτῶν παγίδων πανταχοῦ ὅπου δύναται νὰ πατήσῃ ὁ ἀπρόσεκτος ποῦς. Ἡ ἀληθὴς ἀτραπὸς ἢ ἀγούσα εἰς τὸ χωρίον εἶνε

σκολιά καὶ σχηματίζει μέγαν γύρον, ἐνῶ ἡ ἐπικίνδυνος ὁδὸς εἶνε βραχεῖα καὶ βαίνει κατ' εὐθείαν. Εἰς τὴν ἄκραν πάσης συστάδος καλυβῶν φρουρός τις εἶνε ἐπιφορτισμένος εἰς τὸ ἐλάχιστον τεκμήριον ἐπιδρομῆς γὰ εἰδοποιῆ κρούων τὸ τύμπανον. Ἐκαστος ἰθαγενῆς τότε ὑποχρεοῦται γὰ ἐξαρτήσῃ ἀπὸ τῶν ὤμων τὸ τόξον του καὶ γὰ δράμῃ εἰς θέσιν ἐκ τῶν προτέρων ὠρισμένην. Ὁ ἀριθμὸς τῶν τραυματιῶν μας ἤξανε τάχιστα.

ΤΑ ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΜΕΝΑ ΒΕΛΗ

Τὰ δηλητηριασμένα βέλη εἶνε κινδυνώδεστα. Εἰς τῶν ἡμετέρων τραυματισθεῖς εἰς τοὺς μυῶνας τοῦ βραχίονος ἀπέβησε μετὰ ἕξ ὥρας ἕτερος ἐλαφρότερον τραυματισθεῖς εἰς τὸν τράχηλον ἀπέβησε κατὰ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν καὶ εἰς ἄλλος τραυματισθεῖς εἰς τὴν πλευρὰν ἔθανε τὴν ἰδίαν ἐκείνην ἑσπέραν. Εἶχομεν πολλὴν περιέργειαν γὰ μάθωμεν τίς ἦτο ἡ οὐσία ἡ παράγουσα τόσον ὀλέθρια ἀποτελέσματα ὅτε ἐπέστρεψα ἐκ Νυάνζας πρὸς ἀναζήτησιν τῆς ὀπισθοφυλακῆς μας ἐσταθμεύσαμεν ἐν Ἀβιζίμπλα, αὐτόθι δὲ περιερχόμενοι τὰς καλύβας παρατηρήσαμεν πλεῖστα μικρὰ δέματα περιέχοντα μύρμηκας μέλανας ἀπεξηραμένους. Ἐμαθον τότε ὅτι ἐξ αὐτῶν, τριβόμενοι εἰς κόνιν καὶ ψηνημένους ἐντὸς ἐλαίου ἐκ φοίνικος κατασκευάζεται τὸ φοβερὸν δηλητήριον, τὸ

προξενῆσαν τὸν θάνατον εἰς τινὰς ἐκ τῶν καλλιτέρων μισθωτῶν μας. Ἐκπληττόμεθα νῦν πῶς δὲν ἀνεύρομεν ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν τὴν ἐξήγησιν, διότι αἱ ἐρεθιστικαὶ ιδιότητες τῶν ἰστῶν ἐντόμων τινῶν εἰσι λίαν γνωσταί, μέγιστος δὲ εἶνε ὁ ἀριθμὸς τῶν ζωύφιων ἐξ ὧν δύναται τις ἐκεῖ πέραν γὰ κατασκευάσῃ δηλητήρια.

Ὁ μέγας μελας μύρμηξ ἐπὶ παραδείγματι, οὗ τὸ δῆγμα προξενεῖ μεγάλην φλύκταιναν, θά ἦτο δηλητηριωδέστερος ἐτι παρασκευαζόμενος κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον· αἱ μικραὶ φαιαὶ κάμψαι, κοπανισμένοι καὶ ἀναμειγμένοι μεθ' αἵματος εἶνε ἱκαναὶ γὰ βασανίσωσι τὸν ἄνθρωπον μέχρι θανάτου· αἱ ὑπερμεγέθεις ἀράχαι, μῆκος ἔχουσαι τριῶν περίπου ὑφεικατομέτρων, ὧν τὸ σῶμα περικαλύπτεται ὑπὸ αἰχμηρῶν κέντρων κινδυνώδεστών εἰς τὴν ἐπαφήν, παράγουσιν ἕτερον δηλητήριον τοῦ ὁποίου μόνῃ ἡ ἰδέα προκαλεῖ τὴν φρικίαν. Ἀπαγορεύεται ἡ κατασκευὴ τῶν τοιούτων δηλητηρίων ἐντὸς τῶν χωρίων. Ὁ ἄγριος ἀνάπτει τὸ πῦρ εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ δάσους καὶ παρασκευάζει τὸ ὀλέθριον δηλητήριον, δι' οὗ ὁ ἐλέφας πίπτει καὶ κυλιέται χαμαί. Εἶτα ἐμβάπτει ἐντὸς αὐτοῦ τὸ ξύλινον ἄκρον τῶν βελῶν του καὶ ἀφοῦ περικαλύψῃ τὰς αἰχμὰς διὰ χλωρῶν φύλλων ὅπως μὴ γείνη αὐτὸς τὸ πρῶτον θῦμα, εἶνε ἑτοιμος πρὸς πόλεμον.

Μετάρσις Ψ'

ΟΣΙΑ ΜΑΡΙΑ

Α'.

Ἐν αἰθούσῃ χοροῦ :

Ὁ ΚΥΡΙΟΣ Χ. χορεύει μετὰ τῆς δεσποινίδος. . . Ὁσία Μαρία, ὑψηλῆς, λυγρῆς, σεμνῆς τὸ παράστημα, μὲ λευκὴν ἐσθῆτα, μὲ καστανά μαλλιά καὶ μάτια παρθενικώτατα χαμηλωμένα.

Ὁ ΚΥΡΙΟΣ Χ. (Παύων τὸν χορὸν). — Ἄγαπάτε τὸ βάλς, δεσποινίς ;

— Ὅχι, κύριε.

Ὁ ΚΥΡΙΟΣ Χ. (Ἐκ π ἐ π λ η γ μ ἐ ν ο ς). — Μπα, παράξενον ! Πρῶτον χορεύετε θαυμάσια καὶ συνήθως ἀγαπᾶ κανεὶς ὅτι κάμνει πολὺ καλά· ἔπειτα ὅλαι αἱ νέαι ἀγαποῦν τὸν χορὸν . . .

— Ἐγὼ ἀνετράφην τόσον περιορισμένη . . . τόσον ὀλίγον βγαίνω εἰς τὸν κόσμον . . .

— Καὶ στενοχωρεῖσθε δι' αὐτό ;

— Ὡ, καθόλου. Δέν μου ἀρέσει ὁ κόσμος . . . μὲ πλήττει.

— Πῶς εἶνε δυνατόν ;

— Προτιμῶ γὰ ζω' εἰς τὸ σπίτι μου μὲ τὰ βελία μου μὲ τὸ πιάνο μου . . .

Ὁ ΚΥΡΙΟΣ Χ. (Κατ' ἰδίαν). — Κομμάτι σχολαστικά εἶνε αὐτά, ἀλλὰ τέλος πάντων πολὺ σπάνια προσόντα διὰ μίαν γυναῖκα σήμερον. (Μεγαλόφωνος). Καὶ ἀγαπᾶτε τὰ σωματικά γυμνάσια τοῦλάχιστον; Ἐχετε τόσην εὐκνησίαν ὥστε βέβαια καὶ θὰ κολυμβᾶτε καὶ θὰ ἵππευτε τόσον ὥρατα ὅσον καὶ χορεύετε. (Κατ' ἰδίαν). Λέγω βλακίαις, ἀλλὰ πρέπει γὰ ἐξετάσω αὐτὰ ποῦ συνδέονται μὲ τὴν κρᾶσιν, μὲ τὴν ὑγείαν. . .

— Ἐμαθα καὶ γὰ καλυμδῶ καὶ γὰ ἵππεύω, ἀλλὰ δὲν μοῦ ἀρέσει οὔτε τὸ ἓνα οὔτε τὸ ἄλλο· προτιμῶ

τὴν ἡσυχίαν . . . Ζωὴ ἡσυχῆ, περιορισμένη, αὐτὸ εἶνε τὸ ἔνδον μου· καὶ ζω' ἡσυχᾶ καὶ περιορισμένα, ὄχι ὅμως ὅπως θὰ ἤθελα γὰ ζω'.

— Ἐν τούτοις . . . δὲν εἴσθε μελαγχολικῆ ;

— Ὅχι, κύριε. (Μεἰδιῶσα.) Εἶμαι πολὺ εὐθυμος. Δὲν ἤμπορεῖ τάχα μία γυναῖκα γὰ εἶνε εὐθυμος χωρὶς γὰ εἶνε καὶ γυναῖκα τοῦ κόσμου ;

— Βέβαια, δεσποινίς· ἤμπορεῖ πολὺ καλά γὰ εἶνε ! . . . (Κατ' ἰδίαν.) Ἄ ! μὰ εἶνε θησαυρὸς κεκρυμμένος αὐτῇ ἡ κρῆν ! . . . Πόσο ἐπίγειοι ἄγγελοι ἄν αὐτὴν εἶνε ἔς τὸν κόσμον καὶ μένον ἀγνώριστοι. (Μεγαλόφωνος.) Καὶ δὲν ἵππευτε ποτέ ;

— Τὸ καλοκαίρι κάποτε, ὅταν μένωμεν εἰς τὴν ἐξοχὴν.

— Ὅπως ἐγὼ μόνον εἰς τὴν ἐξοχὴν ἵππεύω. Καί . . . περνᾶτε τὸ καλοκαίρι εἰς τὴν ἐξοχὴν ;

— Μάλιστα.

— Καὶ δὲν στενοχωρεῖσθε ;

— Καθόλου. Παιζῶ πιάνο, διαβάζω, ἐργάζομαι πολὺ ἡσυχώτερα παρὰ εἰς τὰς Ἀθήνας.

— Ἄ, τόσον, τὸ καλλίτερον ! (Κατ' ἰδίαν.) Τὰ ἔχασα δὲν ἤξεύρω τί λέγω ! . . . Καὶ πῶς γὰ μὴν τὰ χάσω ; Τί χάρις σώματος καὶ τί χάρις πνεύματος ! . . . Καὶ ἀγαπᾶ τὴν ἐξοχὴν, καὶ βαρύνεται τὸν κόσμον ! Εἶνε καμωμένη ὅπως τὴν θέλω ! . . . Τί μάτια ! . . . Πῶς μ' ἀρέσουν τὰ δειλὰ καὶ χαμηλωμένα αὐτὰ μάτια ! . . . (Μεγαλόφωνος.) Θὰ ἔχετε πολλὰς φίλας βέβαια ;

— Πολὺ ὀλίγας, κύριε . . . Δὲν κάμνω εὐκολὰ σχέσεις . . . Ἐχω μόνον μίαν ἐξαδέλφη μὲ τὴν ὁποίαν βλεπόμεθα πολὺ συχνά.